

نامق عهبدولّا توفيق: له هر که ز شهباشه که ده متوانی خوراسان رزگار بکهم به لام خوی

له گه لَمْدا نه هات، و تی ناتوانم من داله کامن به چیزیلم

ناوی دیمانه کراو : نامق عهیدولا توفیق

ناوی دیمانه ساز : عومه ر محمد

رقمي ۲۳/۸/۱۳/۲۰

کات سیئی پاشنیوہر ق

شویں : خورما تو و مالی نامیق عہندو لا

جوگرافیای روداوناھیی نهوجول - گوندی
وارانی میژوو دیمۇگرافی ناوچەکە . نیسانی
۱۹۸۸ (نامیق عەبدولە توفیق ھەتا سالى
دانیشتووی ناھیی نهوجول بۇوهو بەھۆى
ھەلکەوتەی جوگرافیای ناوچەکە يان و
بارودۇخى سیاسى ئەوسای کوردستان و
سیاسەتەكانى بەعسەوه زېرى گران بەر
خانەوادەکەی خزمەکانى و خەلکى
ناوچەکەيان كەوتۇوه، لەخانەوادەکەياندا ھەم
براكەي و ھەم خوشكەكەي بەناوەكانى، رەفتىق

عه بدو لاو خوراسان عه بدو لا خويان و منداله کانيان ئەنفالکراون، خانه واده كهئى ئەمانيش چىرۇكى جياوازيان
لە ئەنفالکراوەكانى، ترى كوردىستان ھەمە.

خوراسان خوی و کچیکی که ده بنه خوشکو خوشکه زای نامیق، نهوان ناویان له به لگه نامه که هی موخابه راتی که رکوکدا هاتووه، برآکه شیان ناوی له به لگه نامه یه کی تری موخابه راتدا هاتووه که ئیدام کک او ز.

ئەم چىرۇكانەو ھەلکەندن لە زىيىدى راستەقىنەي خۆيان، بەھۆى ئەوهى لە كاتى ئەنفالدا مالەكەيان روخىتىراوە و تەرھىلىكراون بۇ كومەلگاى بنەسلاۋى لاي ھەولىرىو ئىستاش بىنەيەكىان لە خورماتۇو بىنەيەكىان لە بنەسلاۋەي لاي ھەولىرى بارىكى سايكۇلۇۋىزى زۇرى بۇدروستكىردوون كە جىاوازان لە كۆى ئەنفالكاراوهكاني ترى كوردىستان) ژيانى ئىستايان بەگشتى لە بارى ئابورى و ئەمنى و كۆمەلايەتىيە و خрап ونانالەبارە خورماتۇو بەردەوام لەبەردەم ھەرھەشە تىررۇرۇ تەقىنەوەدىيە و رۇۋزانە گەنجومندالا و مرۇقى ھاوشيۇھى بەشارەتى تىدا دەبنە قوربانى، لەبارەدى ياساو داد پەرەپەرىشە وە لەپەرى بى ئۇمىيىدىدا دەزىن و باوەرە وەناھىين ياسا بەفرىيايان بىكەۋېتى و لەم دۆخە ئىستا رىزگاريان بىكتا . ئەم خانە وادانەي من لەميانە ئەشتە كەمدا سەردانم كرد پىتىسيتىان بە سەردان و دىلدانە وە رىزگرتىن ھەيە، ئەوان خۆيان خەلکانىكى سەلامەت و بەرىزىن و پىتىسيتىان بە وەيە بەرىزە وە مامەلە لەگەل دۆسىتى ئەنفالكاراوهكانيان كەنەت و ھەستيان راڭگەرتت .

هرکه گهیشتینه خورماتوو، لاماندایه مالی کامهران محمد جهوده دوای پشویه کی کورتختایه نله مآل
دھرچووین بؤ ئەنحامدانی، کاره کانمان بەناو ترسی، تەقینه و دا گوزه رمانکرده ناو گەرهکی، وەک دەبانگوت

تهنها لەم گەرەکەدا ترسىمان ھەيە ئەوانى تر بىتىرىسن، ھەرچەندە سەرى ھەممۇ كۆلانەكانى ئەو گەرەكە بە دىوارى كۆنكرىتى ئەستور بۇ ئاسايىشى خەلکەكەى بەسترابۇون، يەكەمین كەس كەچاومان پىلى كەوت بەنيازى ديمانەلەگەل كردىنى نامىق عەبدوللا توفيق بۇو، كە چوينە مالىيان بەرويەكى خۆش و نەجاپەتەوە پىشوازى ليكىرىدىن. ئەوكاتەمى چوينە مالىيان بەجلەتكى ئاودامانى عەربىيەوە بەرچاوكەوت، بەلام بۆكاتى ديدارەكە جلوبەرگە كوردىيەكەى پۆشى و لەبەرامبەر كاميراكە دانىشتى و بەھەمان روخوشىيەكەى پىشىووئى وە وەتى : ئىنجا فەرمۇو پېسىياربىكەو منىش ھام لە خزمەتدا .

با لەناوى سىيانى خۆتەوە دەست پېتىكەين؟

ناوم نامىق عەبدوللاى توفيقە ، لە دايىكبوى ۱۹۵۳ م خەلکى نەوجول سەربە قەزاي خورماتۇو.

نەوجول چەند مال بۇون؟

نزىكەى ۱۵۰ مال دەبۇون و پېش پۇخاندىش زۆر زىيادى كردىبوو نزىكەى ۲۰۰ مال دەبۇون.

نەوجول چەندە لە خورماتۇوھوھ دورە؟

نزىكەى ۳۰ كم دورە .

بەچىيەوە سەرقاڭ بۇون؟ بەچى ۋىيان و گۈزەرانتان بەرىيە دەبرىد.

بە كشتوكال و مەردارى و موھزەفو عەمەلەو عەسکەر ئىتىر ھەرييەكەو بەشتىكەوە سەرقاڭ بۇون .

پېتەچى نەوجول ھەممۇتان خزمى يەكترى بۇون؟

بەلى گىشتى خزم يەكترى بۇوين .

چەند كەس لەخانەوادەكى تو ئەنفالكراوه؟

زۆربەي نەوجول خزمىن وە نزىكەى (۱۲۲) كەس ئەنفالكراوه لەگۈندەكەماندا .

باشه بائىستا بلىن ھەممۇ خزمە نزىكەكانى چەند كەس ئەنفالكراوه؟

دەورى بىست كەس.

ئەى مالى خۆتان؟

لەمالى خۆماندا براكەم بە خىزانەكەيەوە نۆكەسن وە خوشكەكەم بە مال و منالەوە شەش كەسيان ئەنفال كراوه.

براڭكت ناوى چى بۇو؟

(رەفيق عەبدالله) و ھاوسەرەكەى (لە علیه عباس).

ناوى مەنالەكانىت بىرماباوه؟

بەلى كورە گەورەكەى (نەوزاد) ناويبۇو، وەكچە گەورەكەى (مەلىخە) وە منالەكانى تر (شىرزاد و سەبىحە و كاواھ و دلىز و دلشاد) وە دواين مەنالى دەورى سالىك بۇو.

ئەتوانى ناوى خوشكەكتمان پېتىلتى؟

بەلى ناوى (خۆراسان عبداللة توفيق) و ھاوسەرەكەى (نازم عباس جەوهەر) وە چوار مەنالىيان ھەبۇو كە (چىمەن) يەكىكە لەو ھەزىدە كچى و لاتى ميسىر وەمنالەكانى تر بەناوەكانى (ئىلھام و ئارام و بەختىار).

ئىلھام ناوى لەگەل ئەو ھەزىدە كچ و ۋەنەدايە؟

نەخىر تەنها چىمەن و خۆراسانى دايىكى ناويان ھەيە.

دواى ئەوهى كەسوڭارەكانىت ئەنفالكرا تو ھەر لە دووزخورماتۇو دانىشتىت؟

بەلى من ھەر لە دووز خورماتۇو بوم بەلام من ھىچ ھەوالىكىانم نەدەزانى ولىرى چاوهرى بوم وەختىكمان زانى ئەوان برابۇون بۇ (قۇرەتۇر).

واتا پردویانن بق ئەوئى ؟

به لی، به لام خوشکه کم (خوارسان) نا ئو لیره گیرا چهند محاوله کرد بؤه وهی به ریاندهم و ناسیاویکم لیبوو و تی و هر دبیه رهوه، به لام که چووم بولای و قسمه له گلدا کرد خوارسان و تی ناتوانم مناله کان به جنبلام، به لام خه لک هه بوبوه خوشکی خوی دهرکردوه.

ئەوکەسەی کە خوشكەکە ئۆزى دەركەردنە كى بۇو؟

ناوی (مستهفا مه جید) بwoo وه خوشکه کهی ناوی (ئەمیرە ساپىر) بwoo.

وَاٰتَاهُ مِيرَه لَهُكَلْ خُوشَکَه کَهی تَوْدَا بَوْ لَهَمَه رَکَه زَهَکَه ؟

بہلی

که واته تو به (خوراسان)ت ووت وده باده رتبکه م به لام خوی نه هات؟

به لئی خوی رازی نهبوو که مناللهکان و خزمهکانی به جنی بهیلی و هئوانیش نهیان دهزانی که وايان لیدیت،
کوریکی لیبوو که مهفرزه بمو ئهو مهجالیشی دام به لام نههات.

مهبہستت له مه فرهنگه چیه؟

فهرماندهی مهندسی فرهنگی جا ش بوو ئه وسا له مهندس زکه بوون.

کی بوو ئەو کوره ؟

ناوی (تاھیر عزیز رہزا ئاغا) بۇ.

واتا ئهو ئاماده بۇو ھاوکارىت بىكەت ؟

به لی هه تا (محمد فرهج) به (محمد حه کیم) ای

و ت چى لە و خە

که سیان ده رنگچن.

لەمەرکاتەی ئەو

یان لهکل بیو؟

نه حیر زاواکهم بریندار بیو بردبويان بیو

نه حوشانه، چووم بولایان چوارکهس بووین

وَهُوَ سَيِّمَانٌ بُو بَرْدَبُووْنَ بَهْ لَامْ لَهْ يَا لَهِيْسَتْ نَهْلَهَا

نوریک ماسیمان دانی که به چوچک حواردیان

کیونکہ اے ان شانز

نه خیز هیچ که س، یا س، ناکات سنتیتیان ئه که لر لر ب دیان بئتر نه مان زان، بـ که تیان بـ دیو و ۵.

ئەو فەرمانىدە عەسکە، بەي، كە لەزىھە يە دىبۈيانىز دوامى، نەزانىدا كە كېتىۋ ؟

سه باره‌ی خاکان له گلوبه، هه تا سانه قنک هه به (جهار) ناوه که بارمه‌تی خه‌لکی داوه دهرباز بیوه.

پستوایه نزیکه‌ی چهندکه‌س دهرباز بیون؟

وھلا زور لھوانہ یہ سہد یو سہدو پہنچا کھس بن۔

تو تاچهند چاوهروانی گه رانهوهی ئەو ئەنفالکراوانە بويت؟

به راستی نیمه تا ۲۰۰۳ به تامایان بودیم، به لام لهدوای نه و هلا هیچ به تامایان نه مایم.

بۆچى لەوکاتەوە بەتەمایان نەماون ؟

چونكە لەوکاتەدا ئەگەر بىمانيا دواي پوخانى رژىم دەردەكەوتىن، ئەگەر لە سجنى يان لە شويىنىك بۇنايە ئەبوايە دەركەوتتايە، دايىكم تا مابۇو بەتەمایان بۇو زۆر لەشتومەكۈپەلەكانيانى لەلائى خۆي
ھەلگرتىبوو ھەر دەيگۈوت دىئنەوە.

خۆراسان چەند مەنالى ھەبۇو ؟

چوارى ھەبۇو.

ناوهەكانيان چى بۇو ؟

ئىلەمام بۇو، چىمەن و ئارامو بەختىيار دوو كورو دوكچ .

ئىلەمام ناوى لەبەلگەنامەكەدا نىيە ؟

نەخىز چىمەن ناوى لەبەلگەنامەكەمى موخابەراتدایە .

كەواتە خانەوادەكەى خوشكەكتو براكتە هيچكاميان دەرنەچۈون ھەموويان ئەنفالكاران و نەبىنزاھەو ؟
بەلى ھەموويان ئەنفالكاراون كەسىان نەماون .

خۆراسان تەمەنى چەند بۇو ؟

موالىدى ۱۹۵۵ بۇو .

بەلام لە بەلگەنامەكەدا تەمەنى بە (۲۰) سال نوسراوه ؟

ئەى بىلەم چى ؟

ئەى چىمەن تەمەنى چەند بۇو ؟

چىمەن تەمەنى وەلا ھەراش بۇو وابزانم ۱۹۷۷ بۇو

ئەويش لەبەلگەنامەكەدا تەمەنى بە (۲۲) سال نوسراوه كەواتە ئەوهەش جىڭە پرسىارە .
بەلى .

دواي ئەوهەي بەلگەنامەكە لەسالى ۲۰۰۳ دەرچۈو، ھەستت چۈن بۇو ؟

من لەمال نەبۇوم لەدەشت بۇوم، كە هاتىمەوە ووتىان مىزدە بەلگەنامەيەكى وا بلاوكرارەتەوە يېرى ئەو
كەنيشكانەمان مَاوەن وان لەميسىرن . ئەوان وەك مىزدەيەك ووتىان دلىانخۇش بۇو من راستى زۆر
سەغلىت بۇوم ووتىم ھەرباسى مەكەن، مەگەر قىسەيەكى زۆر خۇشىيان بۇتان كردىوو ؟! راستى زۆر
لەگىيانم ناخۇش بۇو، ووتىم ھەرباسى مەكەن.

بۆچى ھەستت وابۇو ؟

ئەى برا بىزىم چى ھىچ ھەيە لەوە ناخۇشتەر ؟

پىشىئەوەي ئەو نوسراوه وەك بەلگەيەك بەكەويىتە دەست ئىيە ھىچتان لەبارەيەوە بىستىبوو كە ئافرەت
كورد فروشراپى بەولاتان يان لەناوخۇرى عىراق دابەشكىرابىنە سەر عەشيرەتە ھەرەبەكان ؟ ھەتا ئەو
ھەوالەت لەلا ناخۇش بىت ؟

وەك بىستىن ئەمان بىسىت، كە ژنە پىرەكان لە نوگىرەسەلمان دەھاتنەوە لەكەلار كەسىك شتىكى واى گۈوت
ووتى: بەخوا يەك ئافرەتى جوانمان نايەتەوە گشتىيان فروشراون، راستى پىشىتىش من دىلم دەيگۈوت:
ئافرەتمان مَاوە.

تۇ ئەوپىباوهت ئەناسى كەواى گۈوت ؟

ناوهەلا نايىناسىم بەلام قىسەكەم لەلا ناخۇش بۇو ؟

ببورە كاك نامىق دەمەۋى ئەپۇنى بىزام بۆچى لە گىانت ناخۇش بۇو، مەگەر پىت ناخۇش بۇو بىتىن ؟

وهک مهسه‌له‌یه کی شه‌خصی ناخوش بwoo، ئه‌گینا ئه‌وه شتیکی گشتیه بوهه‌موو کورد و هر حکومه‌تکه ئه‌وه‌نده زالم بیت میله‌تکه خۆی به ده‌ردبه‌رئ چه‌نده ناخوشە. ئه‌گهه بپاره بیت يان هه‌روا دابه‌شى سه‌رولاتانى عه‌ربى كردن. ئه‌وه له‌گیانمدا گران بwoo، میله‌تیك ته‌عدى ئاواي لیبکریت ئه‌وه‌نەبى من بېشتكى شه‌خصى و هری بگرم، ئه‌گینا حسابکه ۱۵ كه‌سیان خزم خۇمن، يه‌کیان خوشکى كاک عه‌بدولخالقەو چواريان خوشکو خوشکەزاو برازنى كاک به‌شارەتن، دوانيان خوشکو خوشکەزاى منن. ئىمەش كه‌وتىنه خۆ چويىنه سليمانى و چويىنه هه‌ولىر بؤلای و هزىرى شه‌هيدان ئه‌وكات چنار سەعد بwoo، ئه‌وان ووتىان شتىكى ناخوشە بەلام ئه‌وه درۆيەو شتى وانىه.

چنار سەعیديش و هزىرى شه‌هيدان ووتى : درۆيە ؟
بەلى ئه‌ويش ووتى درۆيە شتى وانىه و هر ووتى بەعه‌قلدانچى .

خوتان هىچ گومانتان هەيە له‌سىر بەلگەنامەك ؟

بلیم چى سەيرى ناوه‌كان دەكەين ته‌واوه گشتى خوشکو خوشکەزاکانى ئىمەن تەنها سى كه‌سیان نەبى كه نايانتاسىن ئه‌وانەي تر ته‌واون بؤيىه برووا دەكەين ئىستا ئىنسان عه‌سکەريش بیت كه خزمى يەكترى بۇون هەر پىكەوه خردەبنەوە دەچنە لاي يەكترى . بؤيىه دەلیم راسته .

ئىمەن هىچ دربارەي ئه‌وسى كەسەي تر هىچ نازان ؟

ھىچيان له‌بارەوە نازانىن كاک كامەرانىش هەر هە‌لددادا كەس نازانى ئه‌وسى كەسە نازانىن كىن و خەلکى كۈين .

دواي ئه‌وهى كه سالى ۲۰۰۶ چونه لاي چنار سەعیدو ئاوا قسەي بۆکردن ئىتير ئىۋەچيتان كرد ؟
وتى ئىشاالله هە‌ولتان بۆدەدم، رۇزىكى تر ئىمە لەقەلاچوالان بۇوين، من بۆخۆم عه‌رېزدەيەكم دا به كاک مەسعود، ئىتر دواي ئه‌وه كەسيك بەناوى نەجات حەسەن تەلەفۇنیكى بۆکردم ووتى عه‌رېزدەكت گەيشتۈوەتە كاک مەسعودو ئىشالله بەم زوانە جوابتان دەدەينەوە كارتان بۆدەكتات، ئىتير هەر ئه‌تەلەفۇنە بwoo نەتىجه هەرئەوه بwoo، دەنگيان نەما.

گەيشتنە چ ئەنجامىك ؟

ئەنجام نەبwoo، هەر ئە تەلەفۇنە بwoo.

ئىستا جاريکى تر كە باسەكەيان هاتووه پىشى ؟

ئەمجارە لەو فيلمەدا باسەكەيان سەرى هەلدايەوەو تازەوە بwoo.

بۆئىھەمایي ناخوشى بwoo يان خۆشى ؟

ئىمە هەمۈمان وەك كوردىش له‌گیانمان ناخوش بwoo.

ئاچىر چىتان پىتاخوش بwoo ؟

فيلمەكەمان پىتاخوش بwoo، خەلک هەيە هىچ خەمى نىيەو هەرييەكەو بەجۇرىك دەيگىرەتەوە ئه‌وه ناخوشە ئىمە دەسەلاتمان نىيە .

تاچەند فيلمەكە بەلگە دەزانى يان تاچەند وەك خەيالى سيناريو نوسىك دەبىنى ؟

راستى ناتوانم بلیم لەسەداسەد راسته بەلام وەك ئافرەتمان لە مسر بیت يان لە سعوديه لەولاتى تر ئافرەتى كورد هەبى هەيە، من بۆخۆم عه‌سکەر بۇوم ، كەسيك قسەي بۆکردم ووتى ئافرەتى كورد دابەشكراون و پىشانوتىين وەرن ژنى كورد بەرن بۆخوتان بەلام ئىمە نەمان هاوردۇوە لەبەرئەوە حکومەت لەگەلمان خراپ بۇوەو ئه‌وه‌نە خەلکى لى كوشتىن بؤيىه بەقسەيانمان نەكىد.

ئەو كەسە كى بwoo، ئەتوانى ناوەكەيم پىتلىتى ؟

ناوه‌که‌یم بیرنه‌ماوه به‌لام خله‌کی دوجه‌یل بورو، ئه‌ویش لەگەلماندا عه‌سکه‌ربوو، من هیچم نه‌وت ئه‌و خۆی بۆگیرامه‌وه . من نه‌مپرسى بۆ خۆی باسى شتىكى ئاواى بۆکردم، ووتى لە حزبەوه پىمانيان ووتۇوه ئەگەر ژىتان گەرەكە وەرن بىبەن بۆخۆتان .

هەتا چەندە پېitan باشە لەكەنالەكانى راگەيىاندەوه باسى ئه‌و دۆسىتىه بکرىت ؟ ئەگەر بۆ بەرژەندى كوردىنى پىمانخۆشه، به‌لام ئەگەر هەر بۆ كەيفخۆشى خۆى بىت ئه‌و پىمانخۆشه . ئەگەر بۆ بىرخستنەوهى حکومەت و بەدواداچون بىت پىمانخۆشه .

هەتا چەندە گەشىبىنى بەھەولەكانى حکومەتى هەریم بق دۆزىنەوهيان ؟ بە هيواين بە ئەنجامىك بگەين و كوتايى پېيتىت، بەبۇون و بەنەبۇون، رەنگە راستىش بىت به‌لام لە ژياندا نەمابىن، ئەمچارە ئۆمىدەم ھەي، ئىمەش لە لىزىنەكەدا نويىنەرمان ھەي، خۇشحالىن بەولىزىنەي . ئەگەر پۇژىيك وەزعەكە بەدلى ئىيە بورو خوشكە خوشكە زاو كەسوکارەكاندان دۆزرانەوه چۈن پىشوازىييان لىدەكەيت ؟

ھەلبەته زۆر بەخۇشحالىيەوه، زۆر خۇش دەبى لەگىانمان، چونكە ئەوان بىدەسەلات بۇون خۇشميان بېردايە هىچ دەسەلاتم نەدەبورو .

كەس ھەيە پۇژىيك راستەوخۇو بەرەو روو قسەئى ناخۆش و بىرىندار كەرى پىن كردى ؟ بەلى ھەيە، خەلک ھەيە قسەئى ناخۆشىش دەكەن . وەكى كى دەتوانى ناوى بەھىنى ؟

بەلى پۇژىيك كەسىك قسەيەكى زۆر ناخۆشى كرد ووتى ئىستاش خوشكەكەى وا عارەب واي پىتەكە، كەچى لە عارەب دەترسى . ئەوەم زۆر پېتاخۇش بۇو .

چى بکەين بۇئەوهى چىتر ئه‌و دۆسىتىه وەك مەسەلەئى ناموس لىك نەدەينەوهو وەك دۆسىتىهكى ئىنسانى و نەتەوهىي تەماشى بکەين ؟

نازانم چى بکەين، به‌لام دەبى وەك تو ئىزى چونكە ئه‌و كىشەئى كورده و بەتنەھا ھى خانەوادەكانى ئىمە نىيە . من خوشكەكەم ئەوەندە بەھەيابۇو نەمدەدى مەندالىك بگىريتە باوهشو بە ئازادى بىت بۆ مال خۆمان يان مال باوکم ئەوەندە شەرمن بۇو .

ھىچ وىتەيەكى خۇراسان و براڭكتۇ برازاو خوشكەزاكانت ھەيە ؟ بەلى ھەيتمان لە مالەوه ھەمانە .

دەتوانى پىم بەدەيت و منىش وىتەيەنام ھەبىت ؟ بەلى پېت دەدەم .

قسەيەكت ماوه بىكەيىت و من بەبىرمدا نەھاتىن پرسىيارت لى بکەم ؟ نا ھىچ قسەيەكى ترم نىيە .

قايلىت ئەم دىمانە توماركراوه بلاۋبكرىتەوه ؟ ئەى بۇنا ھىچ قسەيەكى خرابىم نەكىرىدۇوه زۆر بەلامەوه ئاسايىيە . زۆر سوپاس بق مىواندارى و ئه‌و كاتەئى پېت بەخشىم سوپاس بەخىربىن وەبان چاو .

